

GLEDALIŠKI LIST

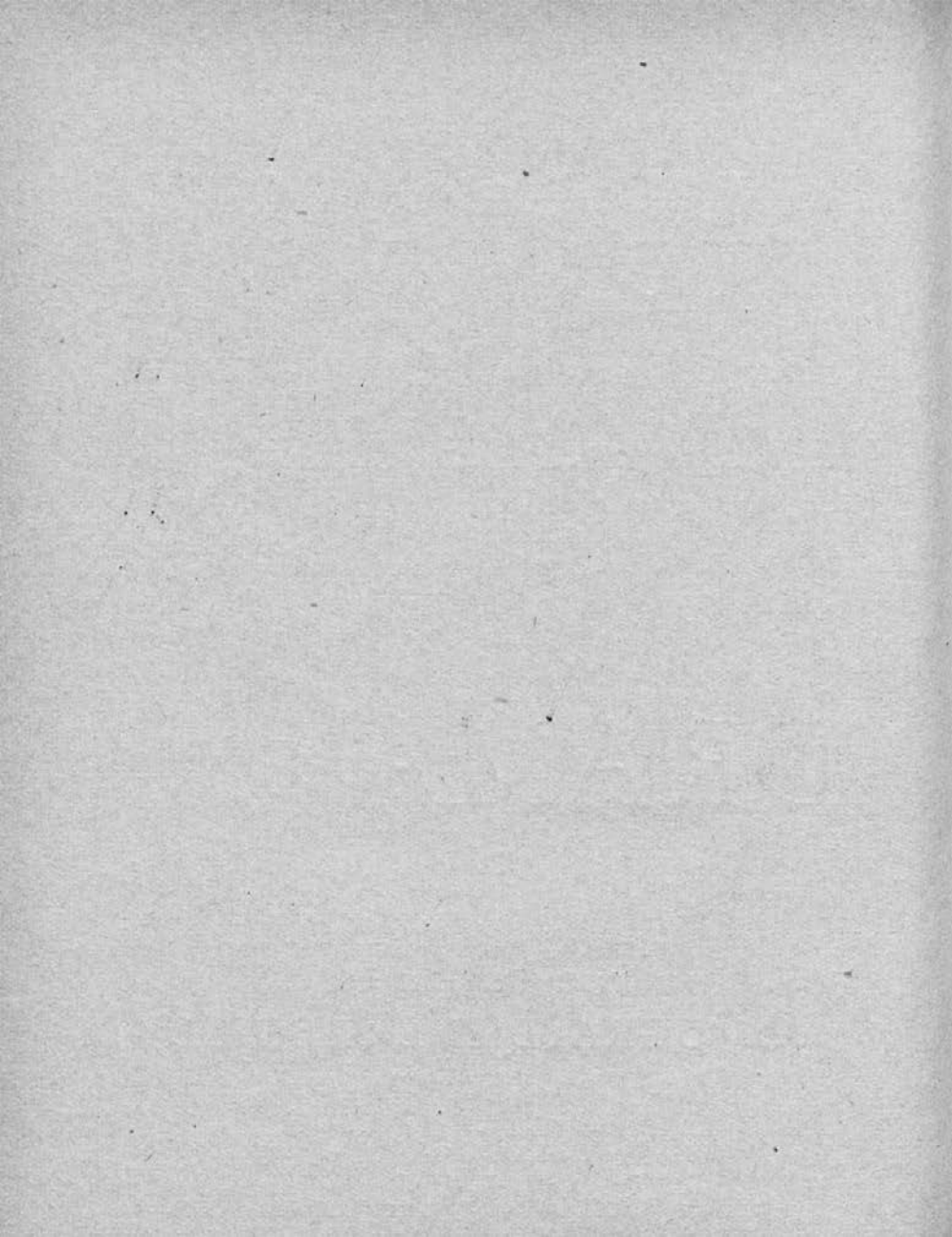
Narodnega gledališča v Ljubljani

1940-41

DRAMA

11 F. IN T. SCHÖNTHAN:
UGRABLJENE SABINKE

Din 2:50

F. IN T. SCHÖNTHAN

UGRABLJENE SABINKE

PREMIERA 20. DECEMBRA 1940

Komediograf Schönthan spada med Nemci v vrsto tistih avtorjev, ki nekako ustrezajo literarni oznaki, nastali med Francozi in za francoske pisce lahkega kova, namreč oznaki: bulvarni komediograf. Po svoji brezskrbni in veseli lahkotnosti je predstavi, ki je povezana s tem pojmom, soroden, kakor ji je soroden tudi po eni strani pisateljski ambiciji: pisati gledališko in občinstvo zabavati, in sicer spretno in gladko zabavati.

»Ugrabljene Sabinke« so tipično njegovo delo. Komedija z najrahljšo dozo karakternega humorja so in veselost ter smeh, ki ga vzbujajo, izhajata iz situacij, ki se v zapletu in razpletu menjajo, vrste, grozeče kopičijo in presenetljivo stopnjujejo, dokler se ne razblinijo v nič. Veliko število znanih komedijskih trikov je spretno in dokaj neprisiljeno porabljenih za brezskrbno veseli učinek, za tisto, čemur se pravi zabava.

Česa večjega kot to Schönthan noče in ne more nuditi; ni mu do tega, da bi s smehom na ustih govoril resnico ali resnice, tem manj da bi jo razkrival, a kamoli da bi nekaj razkrinkaval ali celo obtoževal. Ne, samo smešnega, ustrahovanega profesorčka nam pokaže, njegovo bojevito ženo, njegovo nedolžno literarno idilo s služkinjo in njegov izlet v mladostne sanjarije o lastnem pesništvu in še njegov izlet v gledališče, kamor se tokrat odpravi ne kot gle-

dalec, temveč kot avtor. Poleg tega nam pokaže še to gledališče v osebi njegovega ravnatelja, ravnatelja šmire. Jasno, da ne manjka niti ljubavnega para, oziroma parov. To je ves človeški material za to komedijo.

Ali kljub tej vsebinski skromnosti se je Schönthanu v »Ugrabljenih Sabinkah« posrečilo nekaj večjega kot samo komedija najpreprostejše bulvarne vrste. Srečen prijem, morda samo srečna izbira zapleta sta ga navedla na osebo, ki je zrastle preko njegovega dela. To je, na ravnatelja šmire Strizeja. Ni ga namenil za junaka svoje komedije, temveč samo za pomočnika pri situacijah, toda zrasel mu je nekako preko meja in v občinstvu, ki ga je gledalo in se mu smejalo, se je razrasel v večje razsežnosti, razvil se je v pojem, v kulturno historičen simbol. Danes je Strize kot pojem znan slehernemu inteligentu. Velike in skoraj tragične dimenzije pa mu je pri nas dal z zaključnim monologom v drugem dejanju Oton Župančič, ki je na prošnjo Borisa Putjata napisal ta njegov zagovor.

Mi imamo svojega Strizeja, ki je centralna figura »Ugrabljenih Sabink« in tisto njihovo jedro, ki je Schönthanovo komedijo ohranilo. Župančičeva retuša je po obsegu neznatna in vendar zadostuje, da lahko občutimo to komedijo tujega avtorja tudi nekako kot svojo.

J. Vidmar.

Oton Župančič:

Strizejev monolog

Ko je Drama zadnjič pripravljala „Ugrabljene Sabinke“, je vlogo gledališkega ravnatelja Strizeja študiral naš ruski režiser Boris Putjata. Ta si je za zaključek drugega dejanja želel samogovor o komedijantstvu in igraltvu in tedanji dramaturg Oton Župančič mu je spisal naslednje besedilo, ki za naše gledališče ostane vključeno v Schönthanovo komedijo.

Komedijant! Zdaj je dosti! Ali vi sploh veste, kaj je gledališče in kaj šmira, kaj je komedijant in kaj je umetnik? Res je, da hodimo iz kraja v kraj, ali moj vzvišeni kolega, gospod Stanislavski, ta dela prav tako, ali je mogoče on zato tudi samo komedijant? —

Poktoftance? Šmira? Komedija? Hvala lepa, gospod, za te častne naslove. Cigani, stradači, kajne? Res je, cizazimo se iz kraja v kraj, ali pa ne vidite, da prinesemo vsaj za tistih par dni v vaša zaspana gnezda življenje, pisanost, fantazijo? Ste bili kedaj mladi? In vam ni srce poskočilo, kadar so zatrobentali in zabobnali komedijantje na ulici? Niste trepetali ob naših tragedijah? Naša umetnost! Le se ne smejte! Tudi jaz razločujem. Toda — čitalniška dvorana, skedenj ali par desák na trgu — nam je vseeno — mi naredimo iz tega svet. Par cap od bogvekod — o, kolikokrat predelanih in obrnjenih — in tudi vam je vseeno: vi verujete v naše kralie in junake, ali vsakdanje ljudi. Mi smo vdani služabniki nečesa višjega, o čemer se vam v naši vsakdanjosti še sanjalo ne bi. Šmira! Cigani, stradači, brezposelna sodrga! Kaj veste vi o tem! S čim si kupujemo mi svojo svobodo! — Kralj Lir le lupi v kuhinji krompir — na odru si le kralji vsak pedanj! Jago, buri zamorca na žive in mrtve — zabodi Emilijo — potem pa tvoj šesti akt: vso noč se boš sklanjal nad svojim bolnim detetom in poslušal, ali še diha. A zjutraj boš tako točno na skušnji, kakor da si spal na trikrat zrahljanih mehkih pernicah. A ravnatelj ti pogleda v oči in ti poreče: »Pojdi, tovariš, po zdravnika, z računom pa ga pošlji k meni.« — In potem recimo moja soproga: nikar da bi opravljala samo blagajno, svedrala lase, lovila po mestu rekvizite, raznašala plakate, poleg vsega tega je našla časa, da me je osrečila s celo kopo zdravih, čvrstih otrok. — Šmira? — Komedija? — O vi — gospod! Vidite! In tej šmiri sem jaz ravnatelj! — Se priporočam!

„Ugrabljene Sabinke“

Nekatere veseloigre se vračajo vedno znova na spored gledališč. Za povprečnega gledalca, ki se ne poglubi v njihovo strukturo in ne razmišlja o njihovih dobrih in slabih straneh, so pač le igre, pri katerih se bolj ali manj dobro zabava. Za tiste pa, ki jih zanima, zakaj ima ta ali ona igra traten uspeh, čeprav pri površni presoji ne kaže posebno izrazitih odlik, je Schönthanova veseloigra tak primer.

Dramatika proizvaja pač največ veseloigr, toda večina izmed njih je obsojena na to, da so muhe enodnevnice. Menjava se kot moda, prihajajo in zginevajo v nič in pozabljenje. Število tistih, ki so ostale na sporedu leta in leta, je mogoče naštetih na prstih obeh rok. Med njimi so Schönthanove »Ugrabljene Sabinke«.

Zakaj je Schönthanova veseloigra že toliko desetletij vedno živa in zanimiva?

Zato ker predstavlja primer vzorno zgrajene veseloigre. Sestavljena je z matematično preračunanostjo za učinkovitost prizorov, za logični razvoj dejanja, za utemeljitev vseh zapletljajev, za rast konfliktov in za razplet, a vse z lahkoto in igrivostjo, ki sta lastni samo resničnim »znalcem«.

Težave profesorja Golviča, ki da svojo igro v uprizoritev gledališkemu ravnatelju potujoče igralske družine in skriva to pred svojimi rodbinskimi člani, so nanizane z neovrgljivo nujnostjo, škripci postajajo vedno hujši, dokler ne pride do katastrofe in po njej do razpleta.

Poleg učinkovite fabule in dobre zgradbe, mora imeti vsaka veseloigra vloge, ki dajejo igralcem možnost, da oblikujejo žive ljudi in ne papirnatih zmašil, ki jim nihče ne verjame. V Schönthanovi veseloigri so ljudje življenjsko ali vsaj komedijsko verjetni.

Vloga gledališkega ravnatelja Strizeja je ena izmed tistih, v kateri se radi poskušajo veliki karakterni komiki. V tem liku so združene namišljena veličina in tragikomika šmiranta, velikopoteznost in beračija, ki dajejo figuri toliko igralskih odtenkov, da mora ta vloga zamikati slehernega igralca. Od znanih nemških protagonistov so jo igrali: Albert Bassermann, Hugo Thimig, Schildkraut, Moser, celo Moissi jo je igral. Tudi pri nas je šla ta veseloigra tekom let večkrat preko odra. Pri nas so doslej igrali Strizeja: Dragutinovič, Danilo, Povhe in kot zadnji Purjata.

Maša Sl.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Župančič. Urednik: Josip Vidmar. Za upravo: Josip Vidmar. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

Ugrabljenje Sabinke

VESELOIGRA V ŠTIRIH DEJANJH. SPISAN T. SCHÖNTHAN. POSLOVENIL E. GANGL.

REŽISER: PROF. O. ŠEST.

Martin Golvič, profesor	Gregorin
Friderika, njegova žena	Rakarjeva
Pavla, njuna hči	A. Levarjeva
Dr. Novak	Peček
Marijana, njegova žena	M. Danilova
Brumen, vinski trgovec	Plut
Brumen, imenovan "Kralj sin"	Drenovec
Emanuel Strize, ravniški	Cesar
Roza, hišna pri gostih	P. Juvanova
Augusta, hišna pri gostih	Praprotnikova
Mažgon, šolski sluga	Presetnik

Kr mesto.
ost.

Toaleta ge. Mire Danilove izdelal modni salon »Vera«
Toaleta ge. Ančke Levar izdelal atelje Souvan.
Toaleta ge. Rakarjeve izdelal Adamič M., Erjavčeva 2.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Za 20.

Konec ob 1/2 23.

Partar:	Sedeži I. vrste	Din 25-
	" II.-III. vrste	" 24-
	" IV.-VI. "	" 22-
	" VII.-IX. "	" 20-
	" X.-XI. "	" 18-
	" XII.-XIII. "	" 16-

Lože v parterju	Din 90-
" v I. redu	" 90-
" balkonske	" 60-
Dodatni ložni	" 20-
.	" 20-
.	" 15-

Balkon: Sedeži I. vrste	Din 18-
" II. "	" 14-
Galerija: Sedeži I. vrste	" 12-
" II. "	" 10-
" III. "	" 8-
Galerijsko stojišče	" 2-
Dijaško "	" 4-

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni od pol 11. do pol 1. in od 3. do 5. ure. Telef. 4611.
Predpisana taksa za poštne stroške je vračunana v cenah.

